

Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού • Κύκλος μαθημάτων Β' Λυκείου
Κλείδα για το Διαγώνισμα της 22^{ας} Μαρτίου 2026

Διδαγμένο Κείμενο

A1. *1 μονάδα για κάθε χαρακτηρισμό + 1 μονάδα για κάθε χωρίο = 6 μονάδες*
Λάθος: «"Πότερον ὡς τέχνηαι νενέμνηται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; ... ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;" "Ἐπὶ πάντας"»
Λάθος: «εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί.»
Λάθος: «καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ, τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.»

A2. (πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχειρεῖ)

- **θρησκεία** και θρησκευτικό αίσθημα (βωμούς τε ἰδρύνεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν)·
- **γλώσσα** (ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ),
- **κατοικία** (καὶ οἰκῆσεις)
- **ένδυση** (καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνάς)
- **τροφή** (καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἤρθετο). 5 x 0,8 = 4 μονάδες

B1.α. κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση, 7 μονάδες

Ο Πρωταγόρας για άλλη μια φορά δείχνει να αντιλαμβάνεται την αξία του καταμερισμού εργασίας για την πρόοδο μιας κοινωνίας, όπως φαίνεται από το σημείο αυτό αλλά και από τα επιτεύγματα της δεύτερης φάσης της εξέλιξης. Η έμμεση αναφορά στον καταμερισμό της εργασίας γίνεται στις φράσεις: εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί / ὡς αἱ τέχνηαι νενέμνηται ... Νενέμνηται ὧδε, / ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν.

- **Εἶναι ορθό και πρακτικό να είναι ο κάθε άνθρωπος - γνώστης μιας τέχνης και έτσι να συνεισφέρει στο κοινωνικό σύνολο με τις γνώσεις του στην τέχνη αυτή. Από την άλλη μεριά, αυτός θα λαμβάνει από ανθρώπους που κατέχουν άλλες τέχνες τους καρπούς των δικών τους γνώσεων (εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί).** Εξυπηρετούνται καλύτερα οι πολίτες, και οι τεχνίτες εξειδικεύονται, γίνονται καλύτεροι στην εργασία τους. Επιπλέον, η επιλογή του επαγγέλματος γίνεται με βάση τις κλίσεις και τα ταλέντα του ανθρώπου και ο καταμερισμός, εν τέλει, βοηθά την πόλη να προοδεύει και να εξελίσσεται. **Γεννημα του καταμερισμού της εργασίας είναι οι δημιουργοί. Ο καταμερισμός της εργασίας, ωστόσο, αφορά απαραίτητως τους ιδιώτας, τα ίδια τα άτομα δηλαδή, ως επαγγελματίες και πολίτες.** (2 μονάδες)
- **εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί: ἰδιώται:** Η έννοια μπορεί να αποδοθεί ως εξής: (α) ο πολίτης ως άτομο σε αντίθεση προς την πόλη ως σύνολο. (β) ο κοινός, απλός άνθρωπος. (γ) οι εκφάνσεις της ζωής των ανθρώπων που αφορούν στην προσωπική και όχι τη δημόσια δραστηριότητά τους. (δ) ο αγύμναστος, ο άπειρος, ο αδίδακτος άνθρωπος, ο αμαθής [έννοια από την οποία προκύπτει και το αγγλικό idiot, που σημαίνει ανόητος]. (1 μονάδα)
[Ο δημιουργός (δήμος + ἔργον), είναι εκείνος που παράγει έργο ωφέλιμο στο δήμο. Στην κατηγορία αυτή ανήκαν κατά τους ομηρικούς χρόνους οι μάντιες, οι κήρυκες, οι οικοδόμοι, οι γιατροί.]
- Κατάληξη μιας μακράς πολιτιστικής εξέλιξης αποτελεί η αθηναϊκή δημοκρατία, που δικαιώνεται με το μύθο του Πρωταγόρα. **Αν περιλαμβανόταν στον καταμερισμό εργασίας και η πολιτική, δε θα συμμετείχαν όλοι στην πολιτική ζωή και δε θα υπήρχαν πόλεις, με την έννοια ότι η πολιτική προϋποθέτει πως οι άνθρωποι αποδέχονται κοινές ηθικές αξίες, την αιδώ και τη δίκη.** Η πολιτική συνδέεται άρρηκτα με την αιδώ και τη δίκη, που αποτελούν το θεμέλιο και την αναγκαία προϋπόθεσή της. Με την έννοια αυτή θα ήταν αδιανόητο να μην έχουν δοθεί σε όλους. (2 μονάδες)
- «Πότερον ὡς αἱ τέχνηαι νενέμνηται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω;» Η ερώτηση του Ερμή δε μοιάζει λογική, αλλά περισσότερο αφελής και κωμική. Απορρίπτοντας το ενδεχόμενο να αποτελεί πλατωνική προσθήκη, θα

δικαιολογούσαμε την επιλογή του σοφιστή να την τοποθετήσει στη αφήγησή του για τους εξής λόγους: **Για να κατατοπιστούν ευκολότερα οι ακροατές του (ο Πρωταγόρας εξετάζει δύσκολες έννοιες). Χρησιμοποιείται από τον Πρωταγόρα για να σπάσει τη μονοτονία της αφήγησης, η οποία ίσως κουράζει τον αναγνώστη. Η εναλλαγή ευθέος και πλαγίου λόγου δίνει ζωντάνια και παραστατικότητα στο λόγο και αυτός ο σύντομος διάλογος, ίσως να αποτελεί ευκαιρία για ένα «ευχάριστο διάλειμμα», πριν οδηγηθεί στο τελικό συμπέρασμα του μύθου του.** Η ερώτηση του Ερμή συνάδει προς το λαϊκό ύφος του μύθου, ενώ παράλληλα δημιουργεί το αναγκαίο κλίμα για τη δικαίωση της επιτακτικής θεϊκής απαίτησης και προοικονομεί την εξέλιξή της. (2 μονάδες)

B1.β. κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση, 3 μονάδες

Με το παρόν χωρίο αιτιολογείται η παραπάνω φράση (ό δε πρώτος συστήσας μεγίστων αγαθών αἴτιος). Αυτός που πρώτος συγκρότησε την πόλη υπήρξε ευεργέτης, επειδή θέσπισε νόμους και επέβαλε τη δικαιοσύνη απομακρύνοντας τις βλαβερές συνέπειες της αδικίας, που προκύπτει από την κακή χρήση των εφοδίων (λόγος ενδιαθέτος και έναρθρος και τα πάθη, ως βιολογικές ιδιότητες) που δόθηκαν στον άνθρωπο από τη φύση. Ο άνθρωπος που χρησιμοποιεί τη λογική φτάνει στην τελειότητά του και είναι το ανώτερο από όλα τα όντα.

- **τελεωθείς < τελειοῦμαι (τέλος): Με τον όρο τέλος ο Αριστοτέλης δηλώνει τον απώτερο σκοπό, τον λόγο, μιας σειράς ενεργειών ή την ολοκληρωμένη μορφή προς την πραγμάτωση της οποίας τείνει ένα ον. Έτσι, το τέλος δεν είναι αποτελείωμα αλλά τελείωση, ολοκλήρωση (βλ. και το εισαγωγικό σημείωμα της 16ης Διδακτικής Ενότητας). Ο άνθρωπος τελειοῦται, όταν ολοκληρώσει τη σωματική και πνευματική του ανάπτυξη και φτάσει στην πληρότητα των δυνατοτήτων του. Τότε μόνο μπορεί να πετύχει την ευτυχία.** Βλ. Ἠθικά Μεγάλα, 1.4.5, 1185a1-4: «Αφού, πάλι, η ευτυχία είναι τέλειο αγαθό και τελικός στόχος, δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι και ο άνθρωπος που θα την έχει θα είναι τέλειος-ολοκληρωμένος (την ευτυχία δεν θα την έχει ένα παιδί, ούτε υπάρχει παιδί ευτυχισμένο, αλλά θα την έχει ο ενήλικος, για τον λόγο ότι αυτός είναι ολοκληρωμένος άνθρωπος.)» (μετάφραση Β. Μπετσάκος). Ασφαλώς και δεν αποστρεφεί ο Αριστοτέλης τη δυνατότητα της ευτυχίας από το παιδί· δεν λέει πως δεν υπάρχουν παιδιά ευτυχισμένα! Αυτό που ο φιλόσοφος αρνείται στην παιδική ηλικία είναι η ευτυχία στην ολοκληρωμένη της μορφή, η ευτυχία ενός ενήλικου· αυτήν και μόνο αυτήν δεν μπορούν να έχουν τα παιδιά.» (3 μονάδες)

B2. Κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση, μονάδες 10

- Στον πνευματικό πολιτισμό του ανθρώπου εντάσσεται και η γλώσσα, η οποία δημιουργείται κατά την εξέλιξή του, με τη χρήση της τέχνης που ήδη κατείχε (τη σοφία, το πνεύμα του) και μάλιστα, ως μέγα τεκμήριο πολιτισμικής προόδου και ανάπτυξης του ανθρώπινου νου. Στο σημείο αυτό ο Πρωταγόρας τοποθετείται εμμέσως πάνω σε ένα θέμα, το οποίο είχε απασχολήσει πολύ την αρχαία ελληνική σκέψη: Πρόκειται για το ερώτημα αν η γλώσσα υπάρχει «φύσει» στον άνθρωπο ή αν δημιουργήθηκε «νόμω», αν είναι δηλαδή ανθρώπινο δημιούργημα. (1 μονάδα)
- Ο Πρωταγόρας, όπως και οι υπόλοιποι σοφιστές, υποστηρίζει ότι η γλώσσα δημιουργήθηκε νόμω. Κατά την άποψη του Πρωταγόρα, ο κώδικας αυτός πλάστηκε από τον ίδιο τον άνθρωπο, ο οποίος από πολύ νωρίς («ταχύ») στην εξέλιξή του. (1 μονάδα)
- «φωνήν και ονόματα»: Ο Πρωταγόρας αναφέρεται στη γλώσσα, τον έναρθρο λόγο (διηρθρώσατο, διά + ἄρθρον = μέλος).
- Η φωνή είναι καταρχάς ο άναρθρος ήχος που παράγεται από τον λάρυγγα, τις φωνητικές χορδές και τη στοματική κοιλότητα είτε των ζώων είτε των ανθρώπων.
- Η αρθρωμένη φωνή αποτελείται σε πρώτο επίπεδο από διακριτούς ήχους (φθόγγους), που από μόνοι τους δεν έχουν νοηματικό φορτίο· κατά τον Πλάτωνα: ὦν γε τὰ έναργέστατα αὐτὰ τὰ ἑπτὰ [τα φωνήεντα] φωνὴν μόνον ἔχει, λόγον δὲ οὐδ' ὄντιν οὖν (Θεαίτητος 203b).
- Νοηματικό φορτίο έχουν τα σύνολα φθόγγων, τα ονόματα, δηλαδή οι λέξεις. (4 μονάδες)

- Με βάση την αντίθετη άποψη, την **θεοκρατική** ή αριστοκρατική, ο άνθρωπος από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας του προικίστηκε από τους θεούς με το ιδιαίτερο χάρισμα της γλώσσας. Γνωστός υποστηρικτής της είναι ο Ηρόδοτος. Στο 2ο βιβλίο των Ιστοριών του ο Ηρόδοτος αναφέρεται στο πείραμα που πραγματοποίησε ο Φαραώ της Αιγύπτου Ψαμμήτιχος: Ανέθρεψε δύο βρέφη χωρίς να ακούσουν ποτέ ούτε μια ανθρώπινη λέξη. Όταν αυτά έγιναν δύο ετών, ζήτησαν ψωμί και έτσι αποδείχτηκε ότι η γλώσσα υπήρχε «φύσει» μέσα τους. Το γεγονός ότι η λέξη που χρησιμοποίησαν για το ψωμί ήταν η φρυγική, οδήγησε τον Ψαμμήτιχο στο συμπέρασμα ότι οι πρώτοι άνθρωποι ήταν Φρύγες. (3 μονάδες)
- Κατακλείδα:
  - Η σύγχρονη επιστήμη της Γλωσσολογίας θεωρεί τη γλώσσα ως αποτέλεσμα της διαρκούς εξέλιξης του άναρθρου λόγου. Ο Πλάτωνας έχει ασχοληθεί διεξοδικά με το θέμα της δημιουργίας της γλώσσας σε έναν ολόκληρο διάλογο του, τον Κρατύλο, όπου ερευνάται η αενάως μεταβαλλόμενη γλώσσα και δείχνεται η σχέση μεταξύ γλώσσας και αληθούς γνώσης των πραγμάτων. Πιο σύνθετη προσέγγιση πάνω στο ζήτημα της γέννησης και χρήσης της γλώσσας κάνει αργότερα ο Αριστοτέλης, ο οποίος συνθέτει στοιχεία και από τη φύσει και από τη νόμω θεωρία ύπαρξής της.
  - Εναλλακτικά: Τα οφέλη της γλώσσας. Μέσω της γλώσσας ο άνθρωπος: 1) τακτοποιεί όσα άτακτα και συγκεχυμένα έχει στο μυαλό του. 2) προχωρά σε σύνθετους διαλογισμούς. 3) επικοινωνεί με τους συνανθρώπους του, εκφράζει τις σκέψεις του και τα συναισθήματα του με αποτέλεσμα την κοινωνικοποίηση. (1 μονάδα)

B3. Σωστό Λάθος Λάθος Σωστό Σωστό

[5 λέξεις x 2 μονάδες = 10 μονάδες]

B4. άρετή, άγριώτατον, ἐστίν, ἔχων, ἐδωδὴν

[5 λέξεις x 2 μονάδες = 10 μονάδες]

Αδίδακτο κείμενο

G1. Λυσίας, κατά Έπικράτους και τῶν συμπρεσβευτῶν (ἐπίλογος), 5 – 6

Μονάδες 20

Πρωτότυπο κείμενο	Νεοελληνική απόδοση
[5] καίτοι τοῦτο ἅπαντες ἐπίστασθε, ὅτι οὐχ ὅταν τοὺς μὴ δυναμένους λέγειν κολάζητε, τότε ἔσται παράδειγμα τοῦ μὴ ὑμᾶς ἀδικεῖν, ἀλλ' ὅπoταν παρὰ τῶν δυναμένων [λέγειν] δίκην λαμβάνητε, τότε πάντες παύσονται ἐπιχειροῦντες εἰς ὑμᾶς ἐξαμαρτάνειν.	[5] και όμως ὅλοι ανεξαιρέτως γνωρίζετε αυτό, ὅτι δηλαδή ὄχι ὅταν τιμωρεῖτε (ἴσως φρονίζετε) αὐτούς που δεν μπορούν να μιλοῦν, τότε (αυτό) θα εἶναι (ἴθα υπάρξει) παράδειγμα [για] να μην ἀδικοῦν εσάς, ἀλλὰ κάθε φορά που τιμωρεῖτε αὐτούς που μπορούν (να μιλοῦν στα δικαστήρια), τότε ὅλοι θα σταματήσουν να επιχειροῦν να σας ἀδικοῦν (να σφάλλουν εἰς βάρος σας).
[6] νῦν δ' ἀσφαλῶς αὐτοῖς ἔχει τὰ ὑμέτερα κλέπτειν. ἐὰν μὲν γὰρ λάθωσιν, ἀδεῶς αὐτοῖς ἔξουσι χρῆσθαι· ἐὰν δὲ ὀφθῶσιν, ἢ μέρει τῶν ἀδικημάτων τὸν κίνδυνον ἐξεπρίαντο, ἢ εἰς ἀγῶνα καταστάντες τῇ αὐτῶν δυνάμει ἐσώθησαν.	[6] Τώρα ὁμως εἶναι ἀσφαλές γι' αὐτούς (ἴεἶναι δυνατόν) να κλέβουν τα δικά σας. Γιατί ἐὰν δε γίνουν ἀντιληπτοί (ἴσας ξεφύγουν), θα μπορούν αὐτοὶ να ἀπολαμβάνουν αὐτὰ χωρίς φόβο· ἐὰν ὁμως γίνουν ἀντιληπτοί (ἴπιαστούν ἐπ' αὐτοφῶρω) εἶτε ἐξαγόρασαν τη δίκη (τον δικαστικό ἀγῶνα / ἀπέφυγαν τον κίνδυνο) με μέρος ἀπ' τα παράνομα κέρδη τους, εἶτε ἀφού ἐνεπλάκησαν σε δικαστικό ἀγῶνα σώθηκαν με τη δυνάμη τους.
νῦν τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασταί, παράδειγμα ποιήσατε τοῖς ἄλλοις δικαίοις εἶναι, παρὰ τούτων δίκην λαβόντες.	Ἔτσι τώρα, κύριοι δικαστές, κάντε (αὐτούς) παράδειγμα για τους ἄλλους ὥστε να εἶναι δίκαιοι, ἀφού τοὺς τιμωρήσετε.

Γ2. 4 σημεία (*) x 2,5 μονάδες = 10 μονάδες

Ο ρήτορας λίγο πριν την παρότρυνσή του προς τους δικαστές να τιμωρήσουν τους κατηγορούμενους για να παραδειγματίσουν τους υπολοίπους, τονίζει ότι τώρα βρίσκονται σε ασφάλεια αυτοί που κλέβουν το δημόσιο, επικαλούμενος τη λογική των δικαστών και χρησιμοποιώντας σειρά από υποθετικούς συλλογισμούς. Αν ξεφύγουν της προσοχής των δικαστών οι κατηγορούμενοι, μπορούν να απολαμβάνουν με άνεση εκείνα που έκλεψαν. Όταν πάλι αποκαλυφθούν, είτε εξαγοράζουν τον κίνδυνο είτε, αν εμπλακούν σε δίκη, σώζονται με την οικονομική τους ισχύ. Αξίζει να αναφερθεί η χρήση διπλού «γνωμικού» αόριστου (έξεπρίαντο - έσώθησαν), που ισοδυναμεί με ενεστώτα, αφού η φράση έχει θέση «γνωμικού», με διαχρονική ισχύ και σημασία.

Ο Λυσίας προβαίνει σε επίκληση του ήθους του δέκτη επισημαίνοντάς τους ότι:

- **έχουν χρέος να τους τιμωρήσουν τους κατηγορούμενους σκληρά, για να παραδειγματίσουν τους άλλους ώστε να είναι δίκαιοι.** («νύν τοίνυν, ὡ ἄνδρες δικασταί, παράδειγμα ποιήσατε τοῖς ἄλλοις δικαίοις εἶναι, παρὰ τούτων δίκην λαβόντες».)

Στην 7η παράγραφο ασκώντας συναισθηματική φόρτιση στους δικαστές,

- επικαλείται το αίσθημα ευθύνης των δικαστών, καθώς αναφέρει ότι **έχουν έρθει όλοι όσοι ασχολούνται με τα πολιτικά πράγματα** («οἱ τὰ τῆς πόλεως πράττοντες»), **όχι για να ακούσουν τους κατηγορούμενους, αλλά για να μάθουν την απόφαση που θα εκδώσουν οι δικαστές για όσους αδικούν** («ὕμᾳς εἰσόμενοι ἦντινα γνώμην περὶ τῶν ἀδικούντων ἔξετε»).

Με επίκληση στη λογική και με αλληπάλληλους υποθετικούς συλλογισμούς,

- **ο ρήτορας οδηγείται στο συμπέρασμα ότι, αν οι δικαστές αθώωσουν τους κατηγορούμενους, όλοι θα πιστέψουν πως δεν θα υπάρχει καμία επίπτωση σε αυτούς, ακόμη κι αν ζημιώνουν το δημόσιο,** («ὡστ' εἰ μὲν ἀποψηφιῶσθε τούτων, οὐδὲν δεινὸν δόξει αὐτοῖς εἶναι ὑμᾶς ἔξαπατήσαντας ἐκ τῶν ὑμετέρων ὠφελείσθαι»)
- **αν όμως τους καταδικάσουν σε θάνατο, με την ίδια ψήφο / με τον τρόπο αυτόν, και θα συντείνουν τους άλλους περισσότερο και τους παραβάτες θα τους έχουν τιμωρήσει.** («ἐὰν δὲ καταψηφισάμενοι θανάτου τιμήσητε, τῇ αὐτῇ ψήφῳ τοὺς τε ἄλλους κοσμιωτέρους ποιήσετε ἢ νῦν εἰσι, καὶ παρὰ τούτων δίκην εἰληφότες ἔσεσθε».)

Με βάση αυτά τα δεδομένα, ο ρήτορας δηλώνει ότι δεν ανησυχεί για την απόφαση των δικαστών.

Γ3.α. 1 μονάδα για την κάθε σωστή λέξη = 7 μονάδες

- **έσώζοντο**
- **δικαιοτέροις**
- **ψήφισαι**
- **ἐψήφισαι**
- **(τὴν) ἀξιωτάτην**
- **πενέστεροι**
- **εὖ**

Γ3.β. 1 μονάδα για την κάθε σωστή αναγνώριση = 3 μονάδες

- **αὐτοῖς = επαναληπτική**
- **ὑμετέρων = κτητική (β' προσώπου)**
- **ἐαυτῶν = αυτοπαθητική (γ' προσώπου)**

Γ4.α. 4 σημεία (•) x 1 μονάδα = 4 μονάδες.

Ὡστ' οὐδὲν δεινὸν δόξει αὐτοῖς εἶναι ὑμᾶς ἑξαπατήσαντας ἐκ τῶν ὑμετέρων ὠφελείσθαι:

- **Κύρια** πρόταση κρίσεως (που εισάγεται με το *ὥστε*, ελλείπει άλλης κύριας στην περίοδο).

οὐδ' εἰ μὴ προθέντες αὐτοῖς κρίσιν (...) καταψηφισάμενοι τῶν ἐσχάτων τιμήσαίτε:

- Δευτερεύουσα επιρρηματική **Παραχωρητική** (ή Εναντιωματική) πρόταση.

Ἐὰν μὲν γὰρ λάθωσιν:

- Δευτερεύουσα επιρρηματική **Υποθετική** πρόταση.
 Υπόθεση: Ἐὰν μὲν γὰρ λάθωσιν, (ἐάν + υποτακτική),
 Απόδοση: ἀδεῶς αὐτοῖς ἔξουσι χρῆσθαι. (οριστική μέλλοντα)
- Εἶδος: το **Προσδοκώμενο**.

Γ4.β. 4 σημεία (•) x 1 μονάδα = 4 μονάδες

ὅταν τοὺς μὴ δυναμένους λέγειν κολάζητε:

- Δευτερεύουσα επιρρηματική **Χρονικοῦποθετική** πρόταση,
- που εισάγεται με το **ὅταν** (χρονικός σύνδεσμος *ὅτε* + αοριστολογικό ἄν), γιατί δηλώνει το **σύγχρονο** ή ταυτόχρονο (πράξη σύγχρονη σε σχέση με το περιεχόμενο της πρότασης εξάρτησης)
- Εκφέρεται με **υποτακτική** (κολάζητε) γιατί σε συνδυασμό με την πρόταση εξάρτησης που εκφέρεται με οριστική μέλλοντα δηλώνει το **προσδοκώμενο**.
- Τροπή σε απλή σκέψη του λέγοντος: **ὅτε ... κολάζοιτε**.

Γ4.γ. 4 σημεία (•) x 0,5 μονάδα = 2 μονάδες

Υπόθεση	Απόδοση	Εἶδος
εἰ + οριστική οποιουδήποτε χρόνου	οποιαδήποτε ἔγκλιση	Το Πραγματικό
• εἰ + ευκτική	• Οριστική Ιστορικού χρόνου (+ἄν)	Αόριστη επανάληψη στο παρελθόν
• εἰ + ευκτική	• δυνητική ευκτική ή, εναλλακτικά, οριστική αρκτικού χρόνου	Απλή σκέψη του λέγοντος